

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS BIRŠTONO „EGLĖS“ SANATORIJOJE TYRIMO

2017 m. gruodžio 29 d. Nr. (17)SN-197)SP-108

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2017 m. spalio 2 d. gautas pareiškėjo M. K. (toliau – Pareiškėjas) skundas, kuriame jis rašo, jog turi judėjimo negalią. Be to, nurodyta, jog Pareiškėjui yra trisdešimt dveji metai; prieš vienuolika metų jis pateko į avariją, patyrė stuburo traumą (stuburo slankstelių lūžį) ir nuo to laiko juda neįgaliojo vežimėliu. Pareiškėjas teigia, jog be to, kad juda naudodamasis vežimėliu, didesnių sveikatos sutrikimų neturi.

Skunde Pareiškėjas rašo, jog, turėdamas palaikomosios reabilitacijos kelialapį, nuvyko į Birštono „Eglės“ sanatoriją (toliau – ir Sanatorija). 2017 m. rugsėjo 18 d. Pareiškėjas kreipėsi į Sanatorijos gydytoją dėl konsultacijos bei procedūrų. Pasak Pareiškėjo, konsultuojanti gydytoja Pareiškėjo prašymu ketino skirti jam užsiėmimus baseine, bet paaiškino, kad prieš tai turinti su „kažkuo“ pasikonsultuoti dėl procedūrų baseine skyrimo. 2017 m. rugsėjo 20 d., pakartotinai apsilankęs pas Sanatorijos gydytoją, Pareiškėjas gavo atsakymą, jog užsiėmimai baseine jam neleidžiami. Pareiškėjui buvo paaiškinta, jog nėra keltuvo, kuriuo asmenys, turintys judėjimo negalią, įkeliami į baseiną. Kaip nurodo Pareiškėjas, jam patekti į baseiną keltuvas nėra ir tuo metu nebuvo būtinas. Pareiškėjas nurodo, kad jam nėra aiškios atsisakymo skirti procedūras baseine priežastys; jis jaučiasi diskriminuojamas negalios pagrindu.

2017 m. spalio 12 d. gautas patikslintas Pareiškėjo skundas, kuriame jis nurodė, jog konsultacijos su Sanatorijos gydytoja metu užsiminė, kad pageidauja baseino paslaugų. Gydytoja neprieštaravo, bet sakė, kad „jai reikia pasitarti su kažkuo iš valdžios“. Per kitą vizitą pas Sanatorijos gydytoją Pareiškėjui buvo pasakyta, kad baseino paslaugų (nei procedūrų, nei laisvo pasiplaukiojimo) tikrai negaus, jog dabar neveikia keltuvas ar jo apskritai nėra (labai „neaiškiai išsireiškė“ (taip

skunde). Gydydamasis Sanatorijoje paskutinę savaitę, Pareiškėjas nutarė dar kartą pamėginti gauti leidimą bei prieš išvykstant namo bent kelis kartus apsilankyti baseine. 2017 m. spalio 4 d. Pareiškėjas kreipėsi į Sanatorijos administraciją, norėdamas išsiaiškinti, kokios yra priežastys, dėl kurių jam atsisakoma teikti reabilitacijos paslaugas baseine. 2017 m. spalio 6 d. Pareiškėją pasikvietė Sanatorijos vyr. gydytoja, kuri pateikė tokias Pareiškėjo neįleidimo į baseiną priežastis: 1. Pareiškėjas yra patyręs stuburo slankstelių traumą; 2. Pareiškėjui yra sutrikusi šalinimo funkcija; 3. šiltame vandenyje, esant nervų šaknelių ir stuburo pažeidimui, organizmo reakcijos nėra prognozuojamos; 4. gydymo įstaiga yra atsakinga už Pareiškėjo saugumą; kadangi Pareiškėjas turi judamojo aparato sutrikimų, jam reikėtų skirti ypatingą priežiūrą; 5. Pareiškėjui reikia ypatingo saugumo, prižiūrėjimo, lydinčio asmens; 6. reikalingos specialios higienos priemonės, judant su vežimėliu po baseino patalpas.

Išgirdęs šiuos argumentus, Pareiškėjas su jais nesutiko. Pareiškėjui vėl buvo pasakyta, kad galutinis sprendimas priklausys nuo direktoriaus pavaduotojos ir kad ji su Pareiškėju susisieks; tačiau tą dieną ji taip ir nerado Pareiškėjui laiko. Pareiškėjas teigia, jog Sanatorijos gydytojos apibūdintos rizikos dėl atsisakymo skirti procedūras baseine yra visiškai nepagrįstos, nes niekada „neprognozuojamų organizmo reakcijų“ nėra buvę, be to, Pareiškėjas Sanatorijoje naudojami procedūromis voniose, kur vanduo, tikėtina, yra šiltesnis nei baseine. Pareiškėjas teigia, kad jo anamnezėje nėra jokių duomenų apie „neprognozuojamas organizmo reakcijas“, be to, nurodo, kad žmonės su identiškomis diagnozėmis dalyvauja parolimpinėse žaidynėse, plaukioja baseinuose, tad nemano, kad tai yra ar turėtų būti priežastis neleisti Pareiškėjo į baseiną. Į šiuos Pareiškėjo pateiktus argumentus Sanatorijos gydytoja atsakė, jog galbūt įstaigos, teikiančios tokio pobūdžio paslaugas, turi specializus baseinus.

Pareiškėjas nurodo, jog nesutinka su Sanatorijos gydytojos argumentu, jog šiltame vandenyje, esant nervų šaknelių ir stuburo pažeidimui, organizmo reakcijos nėra prognozuojamos. Pareiškėjas teigia, jog neaišku, kokia būtų „šilto vandens“ temperatūra skatina „organizmo neprognozuojamas reakcijas“. Jo teigimu, pats yra išmėginęs labai platų diapazoną temperatūrų – nuo ganėtinai šaltų upių bei Baltijos jūros iki šiltų ar net karštų vonių; namie šiltoje vonioje maudosi bent kartą per kelias savaites.

Pareiškėjas nurodo, kad jam nereikia ypatingo saugumo, prižiūrėjimo ar lydinčio asmens – jis yra visiškai savarankiškas. Jo manymu, jeigu „Pareiškėjui baseine nesaugu, tada ir kitiems Sanatorijos klientams / pacientams baseine nėra saugu“. Pareiškėjas skunde rašo, kad jam nesuprantama, kodėl žmogui, judančiam su vežimėliu, gali reikėti daugiau priežiūros nei kitiems asmenims; jo teigimu, „nėra skirtumo, ar žmogus nevaikščiojantis, ar blogai einantis, ar su galūnių parėžėmis, ar po insultų,

ar su įgimtomis deformacijomis, ar su chromosomų anomalijomis“. Pasak Pareiškėjo, Sanatorijos gydytoja jam atsakė, jog kitų pacientų būklė irgi yra vertinama ir jiems kartais taip pat nerekomenduojama eiti į baseiną. Pareiškėjas mano, jog „rekomendacija yra vienas dalykas, o leisti / neleisti yra visiškai kitas“.

Pareiškėjo manymu, specialiosiomis higienos priemonėmis, judant vežimėliu po baseino patalpas, turėtų pasirūpinti ne Pareiškėjas, bet Sanatorija, kuri turi užtikrinti baseino higieną. Jo teigimu, šiam tikslui yra visokių priemonių: vonelės ratams nuplauti, specialūs vežimai įvežti ratuotuosius į baseinus, keltuvai ir t. t., be to, Sanatorijos personalas galėtų padėti nuvalyti vežimo ratus. Pareiškėjo manymu, baimės bei argumentai dėl „organizmo neprognozuojamų reakcijų“ yra visiškai nepagrįsti, Pareiškėjo asmeninė higiena nėra prastesnė nei plaukiančiųjų baseine žmonių; jam nereikalinga didesnė priežiūra nei kitiems Sanatorijos klientams; judėjimą po baseino patalpas vežimėliu galima užtikrinti įvairiais būdais.

Seimo kontrolierius Raimodas Šukys, laikinai pavadavęs Lygių galimybių kontrolierę Agnetą Skardžiuvienę, vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2017 m. spalio 10 d. raštu Nr. (17)SN-197)S-559 kreipėsi į Sanatoriją, prašydamas pateikti informaciją apie tai, ar Sanatorija atsisakė teikti Pareiškėjui procedūrą baseine paslaugas, jei taip, kokios šio atsisakymo priežastys; ar asmenims su judėjimo negalia Sanatorijoje teikiamos procedūrą baseine paslaugos; ar asmenims su judėjimo negalia Sanatorijoje sudarytos sąlygos lygiai su visais asmenimis gauti reabilitacijos paslaugas; ar yra taikomi papildomi reikalavimai, apribojimai; ar Sanatorijos patalpos, įranga, aplinka yra pritaikytos asmenų su judėjimo negalia poreikiams.

2017 m. spalio 12 d. gavus patikslintą Pareiškėjo skundą bei Sanatorijos 2017 m. spalio 19 d. atsakymą Nr. B-2017/07 į Tarnybos 2017 m. spalio 10 d. raštą Nr. (17)SN-197)S-559, 2017 m. lapkričio 28 d. buvo pakartotinai kreiptasi į Sanatoriją raštu Nr. (17)SN-197)S-700, prašant pateikti informaciją, atsižvelgiant į patikslintame skunde Pareiškėjo nurodytas aplinkybes apie atsisakymo teikti reabilitacijos paslaugas Sanatorijos baseine priežastis.

2017 m. gruodžio 11 d. Tarnybos raštu Nr. (17)SN-197)S-732 buvo kreiptasi į Sanatorijos vyr. gydytoją, prašant pateikti informaciją, ar Pareiškėjui buvo nurodytos jo 2017 m. spalio 12 d. patikslintame skunde pateiktas atsisakymo skirti procedūras baseine priežastys; kokios buvo medicininės priežastys, lėmusios atsisakymą Pareiškėjui skirti procedūras baseine.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2017 m. spalio 20 d. gautas Sanatorijos raštas Nr. (17)SN-197)S-559, kuriame nurodoma, jog pacientams Sanatorijoje paslaugos teikiamos gydymą paskyrus gydančiam gydytojui, kuris procedūras paskiria įvertinęs paciento sveikatos ir funkcinę būklę, esančias konkrečias indikacijas ir kontraindikacijas atlikti šias procedūras. AB „Eglės“ sanatorijoje esančios Pareiškėjo gydymo stacionare ligos istorijos duomenimis, pacientui, t.y. Pareiškėjui gydytoja nebuvo paskyrusi procedūrų baseine. Prieš skiriant procedūrą baseine, medicinos gydytojas turi būti tikras, kad tai niekaip nepakenks paciento sveikatos būklei. Gydančios gydytojos paaiškinimu, Pareiškėjui procedūros baseine ji neskyrė, išvelgusi riziką pakenkti jo sveikatos būklei. Sanatorija yra gydymo ir reabilitacijos paslaugas teikianti įstaiga. Nepriklausomai nuo to, ar asmuo turi negalią ar ne, gydantis gydytojas įvertina asmens bendrą ir funkcinę būklę ir, nesant kontraindikacijų, asmenims su judėjimo negalia gali būti skiriamos procedūros baseine. Rašte teigiama, kad Sanatorijoje sudarytos vienodos sąlygos gauti reabilitacijos paslaugas visiems asmenims, įvertinus jų sveikatos ir funkcinę būklę. Pareiškėjo atveju jo reabilitacijos planas Sanatorijoje buvo sudarytas, remiantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 17 d. įsakymu Nr. V-50 „Dėl medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo organizavimo“, pagal nervų sistemos ligų profilį, skirtos šios palaikomosios reabilitacijos procedūros: individuali kineziterapija, ergoterapija, gydomasis masažas, fizioterapija: limfodrenažinis masažas, psichologo konsultacijos, psichoterapija grupėje, socialinės darbuotojos konsultacijos, laboratoriniai tyrimai. Sanatorijoje patvirtintos tvarkos pagrindu Pareiškėjui paskirtos šios papildomos procedūros: mineralinė perlinė vonia, elektrostimuliacija, negyvosios jūros klimato terapija, binauralinė relaksacija, aromaterapija, audiovizualinė relaksacija. Rašte taip pat pateikiama informacija, kad Sanatorijos reabilitacijos skyriuje aplinka, įranga bei patalpos pritaikytos asmenims su judėjimo negalia, keltuvas į baseiną yra ir jis veikia.

2017 m. gruodžio 11 d. gautas Sanatorijos raštas Nr. 1-5-0612, kuriuo atsakyta į papildomą Tarnybos 2017 m. lapkričio 28 d. raštą Nr. (17)SN-197)S-700. Jame nurodoma, kad Sanatorija yra asmens sveikatos priežiūrą vykdanči bendrovė, teikianti gydymo ir medicininės reabilitacijos paslaugas. Gydymo bei medicininės reabilitacijos įstaiga bei medicinos gydytojas yra atsakingi už gydymo proceso bei reabilitacijos metu galinčias kilti pasekmes. Pacientams procedūros teikiamos gydymą paskyrus gydančiam medicinos gydytojui, kuris procedūras paskiria įvertinęs paciento sveikatos ir funkcinę būklę, konkrečias indikacijas ir kontraindikacijas atlikti šias procedūras. Prieš skiriant procedūrą baseine, medicinos gydytojas turi būti tikras, kad tai niekaip nepakenks paciento sveikatos būklei, kadangi baseinas yra padidintos rizikos vieta, kuriai taikomi aukštesni atsargumo bei profesionalumo standartai. Gydančios gydytojos paaiškinimu, Pareiškėjui procedūros baseine ji

neskyrė, išvelgusi riziką pakenkti jo sveikatai. Rašte teigiama, kad Sanatorija neturi pagrindo abejoti gydančio gydytojo profesine kompetencija, skiriant pacientams gydymą. Kiekvienas pacientas, atvykęs į Sanatoriją reabilitacijai, gauna individualų gydymą pagal paciento sveikatos ir funkcinę būklę, esančias konkrečias indikacijas ir kontraindikacijas, todėl lyginti visų pacientų imtinai gydymo ir reabilitacijos negalima; palyginti būtų galima tik tuos asmenis, kurių sveikatos ir funkcinė būklė sutampa, kas praktiškai nėra įmanoma, nes absoliučiai vienodų individų nėra. Pagal patvirtintas UAB „Namita“ (Sanatorijos partnerio, teikiančio baseinų ir pirčių paslaugas Sanatorijos klientams Birštone) gydyklos baseinų ir pirčių komplekso vidaus tvarkos taisykles, nėra reikalaujama, kad neįgalūs asmenys į baseiną vyktų su lydinčiu asmeniu.

Tarnyboje 2017 m. gruodžio 19 d. gautas Sanatorijos Birštono medicininės reabilitacijos skyriaus vedėjos (gydytojos) raštas, kuriame nurodoma, kad ji 2017 m. spalio 6 d. konsultavo Pareiškėją, tačiau negali patvirtinti, ar įvardijo būtent Pareiškėjo nurodytas priežastis, dėl kurių jam nebuvo paskirtos procedūros baseine, ir ar neįvardijo kitų, neįvardintų pareiškime, priežasčių, kadangi ta diena buvo labai intensyvi, gydytoja dalyvavo konferencijoje. Nuo 2017 m. spalio 6 d. iki 2017 m. gruodžio 19 d. gydytoja yra konsultavusi 172 klientus, atlikusi 81 pakartotinę konsultaciją, todėl prisiminti kiekvienam pacientui pasakytų žodžių yra neįmanoma. Medicininė priežastis, lėmusi atsisakymą Pareiškėjui skirti procedūras baseine, yra nurodyta Pareiškėjo gydymo stacionare ligos istorijoje, tai yra paciento diagnozė, su kuria Pareiškėjas atvyko į Sanatorijos reabilitacijos skyrių palaikomajai reabilitacijai. Duomenys apie fizinio asmens sveikatą yra laikomi ypatingais asmens duomenimis, kurie saugomi, vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsniu, todėl paciento diagnozės Tarnybai Sanatorija neteikia.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Sanatorija, teikdama baseino ir medicininės reabilitacijos paslaugas, nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio nuostatų, kurio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius

gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas), tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Konvencijos 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties. Konvencijos 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

Konvencijos 19 straipsnyje „Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę“ nustatyta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta visų neįgaliųjų lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas

neįgaliesiems visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrina, kad neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Konvencijos 26 straipsniu „Gebėjimų ir funkcijų lavinimas ir rehabilitacija“ valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis veiksmingų ir atitinkamų priemonių, įskaitant kitų neįgaliųjų teikiamą paramą, kad neįgalieji galėtų įgyti ir išlaikyti didžiausią įmanomą savarankiškumą, visus fizinius, protinius, socialinius ir profesinius gebėjimus, taip pat būtų visiškai įtraukti į visas gyvenimo sritis ir jose dalyvautų. Šiuo tikslu valstybės, Konvencijos šalys, įpareigojamos organizuoti, stiprinti ir plėsti kompleksines gebėjimų ir funkcijų lavinimo ir rehabilitacijos paslaugas bei programas, visų pirma, sveikatos, užimtumo, švietimo ir socialinių paslaugų srities.

Konvencijos 30 straipsnio „Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poilsis, laisvalaikis ir sportas“ 5 dalies e punktu valstybės, Konvencijos šalys, įpareigojamos užtikrinti, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje. Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta diskriminacijos sąvoka, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y. aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje kito asmens, neturinčio šio požymio, atžvilgiu. Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas skunde teigia, jog yra diskriminuojamas negalios pagrindu reabilitacijos paslaugų srityje, nurodydamas, kad jam nebuvo užtikrintos galimybės lygiai su kitais asmenimis gauti procedūrų Sanatorijos baseine paslaugas.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y. teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Taigi šiuo atveju, atliekant tyrimą dėl galimos Pareiškėjo diskriminacijos reabilitacijos paslaugų teikimo srityje, pareiga paneigti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl, jo manymu, Sanatorijos personalo diskriminuojamo elgesio, tenka Sanatorijai. Pažymėtina, jog, atliekant tyrimus dėl galimo lygių galimybių pažeidimo, Pareiškėjui pakanka nurodyti *prima facie* aplinkybes, t. y. faktus, kurie pagal įstatymų nuostatas laikytini diskriminuojamu elgesiu.

Remiantis Europos Teisingumo Teismo praktika, ieškovui, nurodančiam *prima facie* aplinkybes, reikia pateikti tokius duomenis:

- kad ieškovas priklauso tam tikrai įstatymų ginamai grupei, t. y., nurodyti, kad priklauso tam tikrai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos grupei;

- nurodyti, kokiuose santykiuose ieškovas buvo su atsakovu, kai patyrė galimai diskriminacinį poveikį – darbo, viešųjų paslaugų ir pan.;

- nurodyti, kad buvo nepalankaus atsakovo poveikio subjektas ir kaip tas nepalankus poveikis ieškovo atžvilgiu pasireiškia;

- pateikti faktines aplinkybes, kad atsakovas panašioje situacijoje su kitais asmenimis, nepriklausančiais ginamųjų grupei, elgėsi palankiau nei su ieškovu.¹

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas priklauso įstatymo ginamų asmenų grupei, t. y. turi judėjimo negalią. Galimai diskriminuojamas elgesys pasireiškė paslaugų (t. y. medicininės reabilitacijos paslaugų) teikimo srityje, šiuo atveju Sanatorija yra paslaugų teikėja, Pareiškėjas – vartotojas, paslaugos gavėjas. Pareiškėjas kaip diskriminuojamą elgesį jo atžvilgiu nurodo atsisakymą teikti procedūrų baseine paslaugas, dėl to jaučiasi diskriminuojamas negalios pagrindu. Pareiškėjas skunde nurodė jam Sanatorijos pateiktas atsisakymo teikti procedūrų baseine priežastis, kurios pagrįstos Pareiškėjo turima judėjimo negalia.

Skunde nurodomos aplinkybės laikytinos pakankamu pagrindu konstatuoti, jog Pareiškėjo pareiga pateikti *prima facie* aplinkybes yra įvykdyta. Pareiškėjui Sanatorijos pateiktos atsisakymo skirti procedūras baseine priežastys, t. y., jog Pareiškėjas yra patyręs stuburo slankstelių pažeidimą; jam yra sutrikusi šalinimo funkcija; šiltame vandenyje, esant nervų šaknelių ir stuburo pažeidimui, organizmo reakcijos nėra prognozuojamos; gydymo įstaiga yra atsakinga už Pareiškėjo saugumą; kadangi Pareiškėjas turi judamojo aparato sutrikimų, jam reikėtų skirti ypatingą priežiūrą; Pareiškėjui reikia ypatingo saugumo, prižiūrėjimo, lydinčio asmens; reikalingos specialios higienos priemonės, judant vežimėliu po baseino patalpas, yra išskirtinai susijusios su Pareiškėjo negalia, t. y., Pareiškėjas, turintis judėjimo negalią, atsidūrė blogesnėje padėtyje nei kiti asmenys.

Pažymėtina, jog tiriant galimus diskriminavimo atvejus galimam pažeidėjui (šiuo atveju, Sanatorijai) tenka aktyvus vaidmuo, įrodinėjant, jog asmenų lygių galimybių principas nebuvo pažeistas. Teiktuose Sanatorijos paaiškinimuose nurodoma, jog procedūros Pareiškėjui buvo paskirtos atsižvelgiant į jo sveikatos būklę, turimas indikacijas bei kontraindikacijas konkrečioms procedūroms, teigiama, kad Sanatorija neturi pagrindo abejoti gydytojo, atsisakiusio skirti Pareiškėjui procedūras baseine, sprendimais bei kompetencija.

Atkreiptinas dėmesys, jog šio tyrimo atveju nėra vertinama gydytojo, skyrusio Pareiškėjui procedūras, kompetencija. Šiuo atveju yra svarbu įvertinti, ar Sanatorija pakankamai aktyviai ėmėsi įrodinėjimo dėl diskriminavimo fakto nebuvimo veiksmų, ar nurodė pakankamus argumentus bei pateikė juos patvirtinančius įrodymus, paneigiančius skunde nurodytus lygių galimybių pažeidimo veiksmus.

2017 m. gruodžio 19 d. Sanatorijos Birštono medicininės reabilitacijos skyriaus vedėjos rašte nurodoma, kad medicininė priežastis, lėmusi atsisakymą Pareiškėjui skirti procedūras baseine,

---

¹ 2010 m. kovo 29 d. Kauno apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1105-527/2010, Arnoldas Zdanevičius v Vytauto Didžiojo universitetas.

yra nurodyta Pareiškėjo gydymo stacionare ligos istorijoje, tai yra paciento diagnozė; duomenys apie fizinio asmens sveikatą yra laikomi ypatingais asmens duomenimis, kurie saugomi, vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsniu. Atkreiptinas dėmesys, jog į Tarnybą su skundu kreipėsi pats Pareiškėjas, atskleisdamas savo tapatybę bei duomenis apie negalios pobūdį, patirtą traumą, teigdamas, jog būtent dėl jo negalios buvo atsisakyta teikti paslaugas. Remiantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatomis, draudžiama tvarkyti ypatingus asmens duomenis, išskyrus atvejį, kai duomenų subjektas duoda sutikimą. Sanatorija nepateikė įrodymų apie tai, jog Pareiškėjas atsisakė duoti sutikimą, jog duomenys apie jo sveikatos būklę, susiję su medicinėmis atsisakymo teikti paslaugas baseine priežastimis, būtų pateikti Tarnybai.

Pareiškėjas skunde teigia, jog yra savarankiškas, gali naudotis baseino paslaugomis be kitų asmenų pagalbos. Sanatorijos pateiktuose atsakymuose nurodoma, kad Sanatorijos Reabilitacijos skyriuje aplinka, įranga bei patalpos pritaikytos asmenims su judėjimo negalia; yra veikiantis keltuvas į baseiną. Pagal Gydyklos baseinų ir pirčių komplekso vidaus tvarkos taisyklės, nėra reikalaujama, kad neįgalūs asmenys į baseiną vyktų su lydinčiu asmeniu. Sanatorija nepateikė paaiškinimų, pagrindžiančių išskirtinių sąlygų, priežiūros poreikį būtent Pareiškėjo atveju, kas galėtų būti objektyvios kliūtys Sanatorijai teikti reabilitacijos baseine paslaugas Pareiškėjui, turinčiam judėjimo negalią.

Atsižvelgiant į pateiktus argumentus, konstatuotina, jog Sanatorija nepaneigė Pareiškėjo skunde nurodomų *prima facie* aplinkybių, sudarančių pažeidimo faktą. Pažymėtina, kad skunde aprašytos aplinkybės sudaro pagrindą nustatyti, jog Pareiškėjas patyrė nepalankų, jo orumą žeminantį bei diskriminuojantį elgesį.

Remiantis išdėstytais motyvais, konstatuotina, jog Sanatorija, teikdama reabilitacijos paslaugas, pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas, įpareigojančias paslaugų teikėjus užtikrinti vienodas paslaugų teikimo sąlygas asmenims, nepaisant jų negalios, taip pat Konvencijos nuostatas, įtvirtinančias asmenų su negalia teises visapusiškai dalyvauti socialiniame gyvenime bei naudotis paslaugomis.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti AB „Eglės“ sanatorijos administracijos vadovą dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, AB „Eglės“ sanatorijos administracijos vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė